



**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &  
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

**Molina, Luis de**

**Lugduni, 1622**

Ad præcedentem appendix, in qua res magis adhuc explicatur. disp. 38.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)



sicut à Concilio Tridentino, & aliis Patribus appellata est. Neque item quantitati talis concursus cum libero arbitrio, & gratia praeueniente respondere intentionem & feruorem actuum, quibus liberum arbitrium ad gratiam se disponit, quasi id non magis, tum à quantitate gratiae praeuenientis ac excitantis, tum etiam à libero influxu maiori vel minori ipsius arbitrij spectandum sit.

DISPUTATIO XXXVIII.

Ad praecedentem appendix, in qua res magis adhuc explicatur.

Post praecedentem disputationem, quin & post totum hoc opus compositum, nonnullos plus iusto Soti ac Andreae à Vega opinioni adherere intellexi. Idcirco disputationem hanc praecedenti addendam censui, tum vt paucis nostra sententia radicatus intelligatur: tum vt in quo à contraria distet, praesertim, vt à quibusdam hodie intelligitur ac defenditur, melius perspicatur: tum denique vt, praeterea quae praecedente disputatione dicta sunt, ex iis etiam quae in hac subiiciemus, possit facilius iudicari, quanam earum veritatem contineat.

Nos secuti, non solum vestigia, sed & verba, apertamque sententiam Concilij Tridentini Sess. 6. c. 5. & can. 4. iunctis antecedentibus & sequentibus, vbi profecto dilucidius & exactius, quam in quocumque alio Concilio, doctrina iustificationis aduersus Pelagianos & Lutheranos tradita est, asseueramus quae sequuntur.

In primis nullum adultum posse credere, sperare, diligere, aut poenitere, vt ad salutem oportet, absque praeueniente, ac excitante Spiritus sancti gratia.

Deinde in potestate arbitrij adulti, eo pacto à Deo praeuenienti & excitati, esse consentire, aut non consentire Deo, ita per praeuenientem gratiam excitanti, ac vocanti, atque adeo in potestate eiusdem arbitrij esse, reddere cassam, aut non reddere, cuiusmodi praeuenientem Spiritus sancti gratiam. Neutrum horum negant oppositae sententiae auctores, quia vtrumque apertissime in Concilio Tridentino locis citatis est definitum.

Tertio asseueramus, praeuenientem gratiam, qua arbitrium adulti à Spiritu sancto praeuenitur, excitatur, allicitur, ac inuitatur ad praedictos credendum, sperandi, diligendi, ac poenitendi actus, esse instrumentum Spiritus sancti, quo vltius efficienter concurrunt, ac influit cum arbitrio ipso ad eisdem actus producendos, quando arbitrium ipsum praedictae gratiae consentit, & cum ea influit, & cooperatur eisdem actus. Quare cuiusmodi actus simul sunt efficienter ab arbitrio ipso per suum in eos influxum, & à Deo, qui nouo influxu, nouaue actione per praeuenientem gratiam tanquam per instrumentum in eisdem influit. Sicut enim habitus, tam naturales, quam supernaturales virtutum, quia inclinant potentias ad actus, habilesque proinde ad illos eas reddunt, concurrunt cum eis efficienter ad actus suo partiali ac proprio influxu in eos influendo: ita cum gratia praeueniens alliciat, inuitet, & inclinet potentias ad supernaturales illos actus eliciendos, vti que quando potentiae consentiunt gratiae excitanti, in actusque influunt, ad quos gratia allicet, & inuitat, ipsa etiam gratia influet, & cooperabitur: cum potentis eisdem actus. Porro sicut, quod existat in rerum natura influxus habituum ad actus

A virtutum, quos potentiae eliciunt, pendet ab influxu ipsarum potentiarum in eisdem actus: eod quod habitus sufficiens causa non sit sine potentiarum concursu ad tales actus producendos: ita, quod in rerum natura existat ille nouus influxus gratiae praeuenientis in actus credendi, sperandi, diligendi, ac poenitendi, pendet à cooperatione, & influxu liberi nostri arbitrij in eisdem actus per intellectum & voluntatem: eod quod similiter gratia praeueniens causa sufficiens non sit eorundem actuum sine nostri arbitrij in eos cooperatione ac influxu.

B Ex dictis intelligetur facile, vnam & eandem numero gratiam, quatenus excitat, allicet & inuitat arbitrium nostrum ad actus credendi, sperandi, diligendi, aut poenitendi, appellari praeuenientem, ac excitantem gratiam, eaque consideratione praeuenire arbitrium nostrum ad eiusmodi actus: quatenus vero consentiente iam nostro arbitrio, & cooperante actus ad quos illa inuitat, & allicet, ipsa quoque nouo influxu & actione cooperatur eisdem actus, adiuuantem, ac cooperantem gratiam. Id quod non obscure significat Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 5. verbis illis disputatione praecedente relatis, quae liber paulo attentius expendere. Illa sic habent: *Declarat sancta synodus iustificationis exordium in adultis à Deo per Christum praeueniente gratia sumendum esse, hoc est, ab eius vocatione, qua, nullis eorum existimatis meritis, vocantur, ut, qui per peccata à Deo aucti erant, per eius excitantem, atque adiuuantem gratiam ad conuertendum se ad suam ipsorum iustificationem, eadem gratia libero assentiendo & cooperando disponentur: vti ita, tangente Deo cor hominis per Spiritum sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agit, iustificationem illam recipiens, quippe qui illam, & abicere potest, neque tamen sine gratis Dei mouere se ad iustitiam coram illo libera sua voluntate possit.* Ecce, gratiam, à qua dicit sumendum iustificationis exordium, & quam appellauit praeuenientem, vocantem & excitantem, dixit esse adiuuantem adultum ad conuertendum se ad suam iustificationem, eadem gratiae liberè assentiendo, & cooperando. Quo loco obserua, eadem gratiae dixisse, & non alteri numero, illique eidem assentiendo & cooperando. Cum autem cooperans cum cooperante secum sit cooperans, manifestè docuit, sicut arbitrium ipsum cooperatur cum gratia, quando se disponit, ac mouet ad iustitiam: ita etiam gratiam ipsam cum arbitrio ipso cooperari eisdem actus, quibus ad iustitiam disponitur, ac mouetur, qui sanè non alij sunt, quam actus credendi, sperandi, diligendi, ac poenitendi, vt ad salutem oportet. Idem apertissime significant illa alia verba canonis 4. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quoad obtinendam iustificationis gratiam se disponat, ac praeuaret, neque posse dissentire, si velit, anathema sit.* Ecce definitur, liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum (vti que per gratiam praeuenientem, & excitantem) cooperari cum Deo excitante, atque vocante, atque adeo Deum ipsum per eandem gratiam cum libero arbitrio consentiente cooperari dispositionem, qua ad iustificationis gratiam se disponit ac praeuaret: postquam idem arbitrium dissentire, & non cooperari cum Deo, si velit.

C Illud ad plenitorem tertij nostri asserti intelligentiam addendum est: Deum, qui suauiter omnia disponit, quod potest facere per causas secundas, non solere efficere per seipsum solum; etiam quando effectus supernaturales sunt. Hac ratione licet

D à qua dicit sumendum iustificationis exordium, & quam appellauit praeuenientem, vocantem & excitantem, dixit esse adiuuantem adultum ad conuertendum se ad suam iustificationem, eadem gratiae liberè assentiendo, & cooperando. Quo loco obserua, eadem gratiae dixisse, & non alteri numero, illique eidem assentiendo & cooperando. Cum autem cooperans cum cooperante secum sit cooperans, manifestè docuit, sicut arbitrium ipsum cooperatur cum gratia, quando se disponit, ac mouet ad iustitiam: ita etiam gratiam ipsam cum arbitrio ipso cooperari eisdem actus, quibus ad iustitiam disponitur, ac mouetur, qui sanè non alij sunt, quam actus credendi, sperandi, diligendi, ac poenitendi, vt ad salutem oportet. Idem apertissime significant illa alia verba canonis 4. *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quoad obtinendam iustificationis gratiam se disponat, ac praeuaret, neque posse dissentire, si velit, anathema sit.* Ecce definitur, liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum (vti que per gratiam praeuenientem, & excitantem) cooperari cum Deo excitante, atque vocante, atque adeo Deum ipsum per eandem gratiam cum libero arbitrio consentiente cooperari dispositionem, qua ad iustificationis gratiam se disponit ac praeuaret: postquam idem arbitrium dissentire, & non cooperari cum Deo, si velit.

E Illud ad plenitorem tertij nostri asserti intelligentiam addendum est: Deum, qui suauiter omnia disponit, quod potest facere per causas secundas, non solere efficere per seipsum solum; etiam quando effectus supernaturales sunt. Hac ratione licet

F Illud ad plenitorem tertij nostri asserti intelligentiam addendum est: Deum, qui suauiter omnia disponit, quod potest facere per causas secundas, non solere efficere per seipsum solum; etiam quando effectus supernaturales sunt. Hac ratione licet

Illud ad plenitorem tertij nostri asserti intelligentiam addendum est: Deum, qui suauiter omnia disponit, quod potest facere per causas secundas, non solere efficere per seipsum solum; etiam quando effectus supernaturales sunt. Hac ratione licet

*Præueniens gratia instrumentum quo Spiritus sanctus cooperatur cum arbitrio adultis quibus iustificamur.*

*Gratia praeueniens ut cooperetur*

MOLINA  
D. V. I.



(iuxta probabiliorem sententiam, quam quaest. 12. huius primae partis ostendimus) possit per seipsum immediatè efficere cum intellectu beati visionem beatificam absque interuentu luminis gloriae, lumen tamen gloriae per modum habitus infundit, quo perpetuò efficiatur. Hac etiam ratione iis, qui iustificantur, infundit supernaturales habitus virtutum theologiarum, quibus per suum arbitrium, eo ipso quòd filij adoptiui Dei facti sunt, operari possunt supernaturales actus earundem virtutum, promereri que augmentum gratiae, & gloriae, vt sic habitus gratiae & caritatis, cooperante ipsorum arbitrio, fiat in eis fons aquae salientis in vitam aeternam. Eodem modo, cum ad iustificationem adulti cooperationem illius per suum liberum arbitrium exi. at, idque postulet status viæ, licet solus efficere possit iustificationem, necessitatèque ad actus supernaturales ad eam de lege ordinaria requisitos inferre voluntati, solam spontanei rationem eidem relinquendo, non tamen id ita efficit, sed supernaturaliter excitat suauiter, allicit, mouet, at vocat liberum arbitrium auxilio gratiae praeuenientis: tum verò ab arbitrio eo pacto excitato, & moto exigit consensum, seu cooperationem ad actus ad quos gratia praeueniens allicit, & vocat: per idemque gratia praeuenientis auxilium tanquam per instrumentum præstò est Deus cooperari cum eodem arbitrio eisdem actus, si & arbitrium ipsum liberè cooperari velit, vt ea ratione meritum vitae aeternae ac laudem, prout viae status efflagitat, illi relinquat, iuuamèque ad actus supernaturales credendi, sperandi, diligendi, ac penitendi, quibus ad iustificationem disponimur, suo modo respondeat iuuamini ad actus, quos post habitus virtutum theologiarum comparatos elicimus, seruata in eis omnibus arbitrij nostri libertate.

Quartò asseruamus, consensum arbitrij nostri Deo excitanti, allicenti, ac vocanti per auxilium gratiae praeuenientis, non esse aliud, quam liberum arbitrij nostri influxum, & cooperationem cum eodem gratia auxilio ad supernaturales actus credendi, sperandi, diligendi, ac penitendi, ad quos inuitamur, & qui dispositiones sunt ad iustificationem. Id sanè satis dilucidè sonant duae definitiones Concilij Tridentini paulò ante propositae. Ratione verò huius consensus, quo cum gratia praeueniente cooperamur, quique in nostra situs est potestate, ait Concilium Tridentinum capite 5. citato Zachariae 1. dictum esse, *Conuertimini ad me, & conuertar ad vos*, nosque libertatis nostrae ad conuersionem nostram eo testimonio admoneri, quia videlicet, consentire illo modo, quod in nostra positum est libertate, est nos ipsos ad Deum conuertere: ratione autem gratiae praeuenientis ad id nobis necessariae, subiungit Concilium, nos Threnorum 5. & Hieremiae 32. respondere, *Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur*: ea namque responsione ait Concilium nos confiteri, vt conuertamur, Dei gratia praeueniri, eaque ad id praeuentione indigere.

Possumus confirmare consensum nostri arbitrij Deo excitanti, allicenti, ac vocanti per auxilium gratiae praeuenientis, non esse aliud, quam influxum liberum & cooperationem arbitrij nostri cum eodem auxilio gratiae in praedictos actus: tum quia oppositè sententiae auctores non indicabunt, quid aliud sit: tum etiam quia quiuis in se ipso experitur, dum pondus, & malitiam suorum peccatorum, Deique bonitatem mente peruoluit, aut haec ipsa pro concione audit explicari, vel pij alicuius libri lectio- ne tacitus secum expendit, subitoque interius lux

A circa eadem in intellectu affulget, affectusque displicentiae peccatorum, & dilectionis Dei, cum tenerritudine, ac dulcedine quadam interdum coniunctus oboritur, quibus ad contritionem allicitur, & inuitatur, experitur, inquam, quiuis nostrum nihil aliud esse affectui huic praeuenientis gratiae consentire, quam opere cum liberè sequi, influendo & cooperando cum illo dolorem de peccatis propter Deum, quem eo ipso diligere incipit, ad quem actum affectus ille, luxque illa incitarunt. Porro eiusmodi consensus liberi arbitrij, cum non aliud sit quam liber influxus, & cooperatio arbitrij nostri in actum contritionis, tanquam partis minus praecipuae totius causae integræ illius actus, atque adeò fiat cooperante Deo simul ac praecipuè in eumdem actum per auxilium gratiae praeuenientis, qua iam tunc rationem etiam subit gratiae cooperantis, & adiuuantis arbitrium ad eumdem actum, sanè talis consensus ac influxus arbitrij neque re, neque ratione formali distinguitur ab actu contritionis: quin neque sunt ibi duae actiones, sed vna numero tantum supernaturalis actio tam re, quam ratione formali, quae spectata praecisè, vt ab arbitrio nostro tamquam à minus praecipua parte integræ ipsius causae, emanat, dicitur consensus, & influxus liberi arbitrij nostri in illam, quatenus verò emanat à Deo per auxilium gratiae praeuenientis, tamquam à praecipua parte integræ causae, à qua habet vt supernaturalis sit, & qualis ad salutem est necessaria, dicitur influxus, & actio Dei per gratiam coadiuuante. Quò fit vt consensus liberi arbitrij Deo excitanti ac vocanti per gratiam praeuenientem, nihil in re sit quòd non sit supernaturale, & quòd non simul à Deo emanet, non solum tamquam ab allicente, excitante, & inuitante ad id arbitrium nostrum, sed etiam tamquam à cooperante per auxilium gratiae, atque adeò fit, vt nihil omnino habeat adultus ex iis, quae ad iustificationem sunt necessariae, & quibus à non iustificato decernatur, de quo gloriari possit, ac si id à Deo non acceperit, tamen ad multa ex iis, quae ad iustificationem sunt necessariae, liberè cooperetur, ac influat, ita vt in ipsius potestate sit non cooperari, & non influere, atque adeò impedire ne in rerum natura existant.

Nostrà itaque sententià anathema censeri debet, qui affirmauerit consensum arbitrij nostri Deo excitanti & vocanti per auxilium gratiae praeuenientis esse actum naturalem, aut posse elici sine auxilio, & cooperatione eiusdem praeuenientis gratiae: sed iterum esse etiam anathema, qui dixerit eundem consensum non esse in libera arbitrij nostri, ad modum explicatum, potestate, cooperationemque liberam arbitrij nostri non esse necessariam ad supernaturales actus, quibus ad gratiam disponimur, & quibus ab iis discernimur, qui non iustificantur. Verum hac de re in materia de praedestinatione reddidit sermo.

Antequam quintum assertum subiiciamus sciendum est, nos non negare communem illam distinctionem auxilij sufficientis, in efficacem, & inefficacem: ita tamen vt efficax libertatem arbitrij, ac proinde meritum & laudem ab eo non tollat, sed in potestate ipsius sit, nihil tali auxilio impediante, non conuerti, atque adeò casuum, inefficaxque illud reddere: & ita vt sufficiens inefficax auxilium, verè in se ipso sufficiens sit, per arbitriumque ipsum stet, quòd illo non conuertatur, atque adeò quòd efficax non sit, vt eo pacto & ratio auxilij sufficientis integra in eo auxilio maneat, & arbitrij libertas, vt conuertantur, perseueret in iis, qui cum

Consensus arbitrij nostri gratia praeuenientis actus supernaturalis.

Auxilij sufficientis in inefficacem & efficacem diuisio.



cum præsto sit Deus illis, quantum satis est, ut conuertantur, optulari, quin & multis eorum longè maioribus auxiliis prouiderit, quam aliis, qui conuertuntur, per ipsos tamen stat, quòd non conuertantur. Quòd fit, ut diuisio sufficientis auxiliij in efficacem & inefficacem, nostra sententia, ab effectu, qui simul ab arbitrij libertate pendet, sumatur, illudque auxilium sufficiens, siue maius, siue minus in se sit, efficax dicatur, cum quo arbitrium pro sua libertate conuertitur, cum tamen, nihil eo auxilio impediendo, potuerit non conuerti, illud verò inefficax dicatur, cum quo arbitrium pro eadem sua libertate non conuertitur, cum tamen potuerit conuerti, alioquin tale auxilium sufficiens non esset ad conuersionem.

*Auxilium  
sufficiens ef-  
ficax, aut in-  
efficax esse  
ab arbitrio  
eius cui præ-  
statur, pædet.*

Hinc quinto loco asserimus, auxilia præuenientis, atque adiuuantis gratiæ, quæ lege ordinaria viatoribus conferantur, quòd efficacia aut inefficacia ad conuersionem seu iustificationem sint pendere à libero consensu & cooperatione arbitrij nostri cum illis, atque ad eòd in libera potestate nostra esse, vel illa efficacia reddere consentiendo, & cooperando cum illis ad actus, quibus ad iustificationem disponimur, vel inefficacia illa reddere, continentem consensum, & cooperationem nostram, aut etiam eliciendo contrarium disensum. Hoc sanè est, quòd disertissimis verbis definit Concilium Tridentinum duabus definitionibus relatis. Hoc ipsum est, quòd postulat ratio viæ, & sine quo libertas arbitrij nostri ad iustificationem in puncto, quo ad Deum à peccatis conuertimur, non potest salua consistere. Hoc etiam sonat doctrina, quam contrariae sententiæ auctores nobiscum docere solent, numquam Deo viatori denegare auxilium sufficiens, quò conuertatur, & per peccatores, qui non conuertuntur, stare, quominus conuertantur & iustificentur, eò quòd suo arbitrio efficere nolunt id totum, quòd possunt. Hoc ipsum item est, vnde laudi, ac vitæ æternæ, merito tribuitur peccatori, quòd conuertatur, ac iustificetur, & vitio ac vituperio iis, qui in suorum peccatorum sordibus perseverant, nec, ut possunt, conuertuntur. Hoc ipsum præterea est, vnde iure optimo de peccatoribus conqueritur Deus, quòd vocauerit, & renuerint: atque vnde iustum iudicium Dei pendet, quò malos sua demerita, & quòd respicere noluerint, puniet, ac ignominia afficiet, bonos verò ob facta his contraria honore, ac premio cumulabit. *Si non est Dei gratia*, ait Augustinus epistola 146. ad Valentinum, *quomodo Christus saluat mundum, & si non est liberum arbitrium, quomodo iudicat mundum?* Hoc ipsum denique est, quòd vel ipsa experientia in vnoquoque nostrum testatur, quando ad Deum conuertimur. Quiuis enim in seipso experitur, dum de peccatis propter Deum dolet, in sua potestate esse continere eum actum, quo dolet, non solùm diuertendo ad alia, sed etiam dissentiendo, complacendòque tunc in iis ipsis peccatis, de quibus dolet: eaque ratione inter iusti laudes computatur, quòd potuerit transgredi, & non sit transgressus: facere mala, & non fecerit: id quòd non video cur excipiendum sit in puncto ipso, momentòve iustificationis.

*Præter auxilia gratia, alia adiuuantia ad conuersionem.*

Illud obserua, quamuis sine auxilio excitantis, præuenientis, ac cooperantis gratiæ, nullo modo conuerti possit peccator, quoniam sine illo elicere non potest actus credendi, sperandi, diligendi, ac pœnitendi, quales ad salutem sunt necessarii, nihilominus quatenus nostra conuersio simul pendet

A à libero consensu nostri arbitrij, ac cooperatione ad eòdem actus, vtique id omne quòd alicui, inuitat, adiuuatque arbitrium nostrum, vt facilius consentium præbeat, ac cooperetur conuersionem, computatur inter auxilia, quæ ad conuersionem præstantur. Eiusmodi sunt egregij concionatores, qui doctrina, & exemplo conuersionem nostram adiuuent, & sunt pleraque alia, inter quæ ad conuertendum ad fidem, præcipuum locum tenent miracula, quippe quæ attestantur, Dei esse reuelationes, quæ ad fidem pertinent, atque ad eòd mirum in modum suadent præbendum illis esse assensum: quæ ratione in longè maiori culpa sunt, qui visis miraculis non conuertuntur, quam alij, qui miracula non viderunt. Hac de causa, cum Deus semper sit ad ostium peccatoris præsto, vt sufficienti præuenientis gratiæ auxilio eum adiuuet, & sæpè cor illius pulset, per peccatoresque ipsum stet, quòd non conuertatur, Christus Dominus Matth. 11. merito exprobrare cepit ciuitatibus, in quibus factæ sunt plurimæ virtutes eius, quia non egissent penitentiam, dicens: *Va tibi Corozaim, va tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, alim in cilicio & cinere penitentiam egissent. Verum tamen dico vobis, Tyro & Sidoni remissus erit in die iudicij, quam vobis &c.* Propter vim hanc, quæ est in miraculis, vt eis visis plurimi ad fidem conuertantur, Actorum 4. Apostoli & cæteri fideles orauerunt Deum, dicientes: *Domine da seruis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum, in eo quòd manus tuam extendas ad sanitates, & signa, & prodigia fieri per nomen sancti filij tui I E S V. Et cum orassent, motus est locus in quo erant congregati. Eandem vim primæ ad Corinth. 14. tribuit Paulus dono prophetiæ, dicens: *Si conueniente vniuersa Ecclesia in vnum, omnes prophetent, intreret autem quis infidelis vel idiota, conuincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus, occulta enim cordis eius manifesta sunt, & ita cadens in faciem adorabit Deum, pronuncians, quòd verè Deus in vobis sit.**

Ecce tibi nostram hac tota de re sententiam paulò accuratius explicatam paucis sub aspectum subiecimus: nunc in quo alij à nobis dissentiant, accipe. Afirmant, ad iustificationem adulti duplex gratiæ auxilium esse necessarium, vnum præuenientis, atque excitantis, quòd dicunt reddi posse cassum arbitrio nostro non adhibente consensum: atque de hoc tantum censent intelligendas esse definitiones Concilij Tridentini (suprà relatas: aliud verò gratiæ coadiuantis, quòd dicunt ex se esse auxilium efficacem, non verò ex libera determinatione, & cooperatione voluntatis cum illo, ac proinde nulla ratione posse cassum reddi, sed ita mouere, & determinare voluntatem ad credendum, sperandum, diligendum, & pœnitendum, vt eo præsentem in facultate voluntatis non sit eos actus non elicere: solique quantitati eiusce auxiliij dicunt respondere intentionem, ac feruorem in credendo, sperando, diligendo, ac pœnitendo. Addunt, sine tali auxilio ex se efficaci, quòd voluntatem præueniat, ac moueat, neminem, quantumuis illo alio præuenientis, ac excitantis gratiæ auxilio moueatur, posse elicere actus ad iustificationem necessarios.

Hac sola ratione dicunt verum esse illud Pauli primæ ad Corinthios 4. *Quis se discernit? quid habet, quòd non accepisti? Si namque, inquirunt, dato auxilio cum quo quis se iustificatur, à consensu & libera determinatione libera voluntatis pendet, quòd tale auxilium efficacem sit, & quòd ille conuertatur, aut non conuertatur, & non è contrario, quia auxilium efficacem in se est, ita ab eo determinatur voluntas, vt sine eo deter-*



minari non possit: eo autem praesente non possit non determinari, sane iam dabitur in iustificatione aliquid ex parte arbitrii nostri, quo is, qui iustificatur, ab eo, qui non iustificatur, discernatur, nempe liber ille consensus, & cooperatio arbitrii nostri. Si item datis aequalibus auxiliis ex parte Dei, fieri potest, ut unus pro sola sua libertate, & consensu conuertatur, alter vero non item, iam certe solus liber ille arbitrii nostri consensus eos discernit, cum caetera sint paria, quod tamen cum doctrina Pauli pugnat.

Secunda probatio.

Secundum argumentum.

Eadem sola ratione affirmant verum esse non dari causam praedestinationis & reprobationis adultorum, sed fuisse sola libera voluntate Dei. Quibus namque pro sola sua libera voluntate praebere statuit eiusmodi auxilium efficax, quo mediante ultimo conuerterentur, praedestinati sunt, eo quod eo praesente non possint non conuerti: quibus vero pro eadem sua libera voluntate statuit non conferre eiusmodi auxilium efficax, sine quo non poterant conuerti, sed solum alia inefficacia ad conuersionem illos non praedestinavit, manseruntque proinde in reprobatorum numero.

Impugnatur.

Multa sane sunt, quae aduersus hanc sententiam non modicam efficiunt difficultatem. In primis satis dilucide, ni fallor, ostensum est, Concilium Tridentinum definiuisse, auxilia omnia gratiae, quae ad actus credendi, sperandi, diligendi ac penitendi, quibus ad iustificationem disponimur, adultis viatoribus conferuntur, pendere, vt efficacia, casusque non reddantur, à libero ipsorum consensu & cooperatione cum illis, atque adeo non solum spontaneam, sed liberam esse ipsorum ad Deum conuersionem, ita vt pro sua libertate possint non conuerti, in eo ipso temporis momento, in quo credendo, sperando, ac dolendo de peccatis ad Deum conuertuntur: simulque perspicue ostensum est, gratiam cooperantem vnam, & eandem numero esse cum praeuiente ac excitante, fortissime rationem cooperantis, quatenus consentiente iam libero nostro arbitrio gratiae praeuienti, & cooperante per liberum consensum ad actus, quibus conuertimur atque ad iustificationem disponimur, ipsa quoque gratia cooperatur, ac influit in eosdem actus. Quare non video, qua ratione, salua fide Catholica ea sententia possit defendi. Ac sane cum Concilium Tridentinum illis definitionibus damnare intenderit pestiferum, ineptumque Lutheri, & eiusdem sequacium errorem, quo asserant, arbitrium nostrum rem esse de solo titulo, aut potius titulum sine re, explanareque intendere fidelibus libertatem, ex Scripturis satis perspicuam, vt disp. 23. ostensum est, quam ad nostram iustificationem habemus, curta admodum, insufficientisque omnino ad id essent illa definitiones, si vt aduersa sententiae autores volunt, in eis solum esset sermo de auxilio praeuiente, atque insufficiente ad iustificationem, praeter illudque necessarium esset aliud, sine quo esse non posset conuersio, & quo, ex solo Dei beneficio, praesente, in potestate nostri arbitrii non esset non conuerti: tunc enim libertas ad nostram iustificationem maneret adhuc res de solo titulo, aut potius titulus sine re, cum ab arbitrio nostro non penderet, quod conuerteremur, aut non conuerteremur, sed à solo auxilio Dei efficaci. Adde, Concilium Tridentinum, cum canon. 3. aduersus Pelagianum definiuisset, nos non posse credere, sperare, diligere, aut penitere vt ad salutem oportet absque praeuiente Spiritus sancti inspiratione & adiutorio, protinus canone 4. aduersus Lutheranos definire libertatem, quam ad illos eosdem actus eliciendos habemus,

Molina in D. Thomam.

A non obstante, quod à Spiritus sancti illuminatione & adiutorio praedicto modo pendeant. Quare de libertate ad illos actus, & non ad aliquid praenium ad eosque eliciendos, insufficientis est eo in loco sermo.

Deinde aduersus eandem sententiam facit difficultatem, quod eiusdem sententiae defensores explicare nequeunt, quid aliud sit liber ille consensus arbitrii nostri, quo consentimus Deo praeuienti, excitanti ac vocanti nos per suam gratiam ad nostram conuersionem atque adeo ad actus credendi, sperandi, diligendi, ac penitendi, quam cooperatio, & influxus liber arbitrii nostri in eosdem actus. Ad haec, vel consensus ille liber, quem consentitur, est actus merè naturalis, vel supernaturalis: non dicent esse merè naturalem, quandoquidem sit excitante, & alliciente ad illum gratia praeuiente: ergo erit supernaturalis. Quare cum non sit supernaturalis aliunde, quam ex influxu ad illum gratia praeuientis, consequens est, vt praeueniens gratia comparatione illius rationem habeat gratiae cooperantis, atque adeo vt vnum, & idem sit auxilium gratiae praeuientis, & cooperantis diuersorum comparatione spectatum.

Item postquam Deus nos praeuenit, & excitauit auxilio gratiae praeuientis, vel quod conferat nobis auxilium efficax, pedit ex libero illo nostro consensu gratiae praeuientis, ita quod si consenserimus, praestabitur, si vero non consenserimus, non praestabitur, vel nihil ab illo pendet. Si pendet, reuertuntur argumenta, quae hi ipsi auctores aduersus nos conficiunt, nempe aliquid dari ex parte arbitrii nostri, quo is, qui iustificatur, discernatur ab iis, qui non iustificatur, ille scilicet consensus liber, & supernaturalis, à quo auxilium efficax, & iustificatio pendet. Praeterea, quod eo dato, praedestinatio & reprobatio non fuerint pro libera tantum voluntate Dei praedestinantis, sed pro ratione illius vsus, seu consensu liberi arbitrii prauius, à quo pendet, quod conferatur, aut non conferatur auxilium efficax, ac proinde quod adultus iustificetur, aut non iustificetur. Si vero, quod efficax auxilium conferatur, aut non conferatur, non pendet ex illo consensu, sed aequè auxilium efficax conferetur aut non conferetur, siue adultus gratiae praeuienti consentiat, siue non consentiat, sanè perit communis illa doctrina, qua doctores asseruerant, facienti, quod in se est, Deum non denegare gratiam, & auxilia ad iustificationem & salutem sufficientia, atque omnino libertas nostra ad iustificationem è medio tolli videtur.

Tertio facit difficultatem, quod homo in quocumque temporis momento potest iustificari, neque est necesse, vt gratia praeueniens, ac excitans tempore, sed sufficit, si natura antecedit nostram iustificationem: si ergo adultus in instanti iustificetur, dicendum erit iustificari sine praui libero consensu, quo ita gratiae praeuienti ac excitanti liberè consentiat, vt in potestate ipsius sit tunc non consentire, atque adeo in tali iustificatione locum non habere definitiones illas Concilij Tridentini, quod nequaquam tutum est in fide. Consecutio probatur, quoniam si is iustificatur in eo instanti, vtrique in eo habet auxilium illud efficax, quo praesente in facultate arbitrii non est elicere vltimam dispositionem ad gratiam, atque adeo nec dissentire gratiae praeuienti, & excitanti, implicat enim contradictionem, quod quis in eodem temporis momento dissentiat Deo excitanti, & vocanti per gratiam praeuientem, & simul eliciat dispositionem vltimam ad gratiam gratum facientem.

V u u

Saltem



Saltem argumentum probat, auxilium illud efficax p̄dere, vt sit aut non sit, à præuio illo consensu, quo quis irā gratiæ excitanti consentiat, vt possit non consentire, atque adeo aliquid esse à nostro arbitrio à quo ita iustificatio pendeat. vt in nostra potestate sit efficere, vt illa non sit in rerum natura, nec detur auxilium efficax.

Quartò difficultatem facit, quoniam vel huiusmodi efficax auxilium gratiæ cooperantis est influxus Dei immediatus cum nostra voluntate ad actū conterendi de peccatis, vltimāque dispositionem ad gratiam, vel est influxus præuius in voluntatem, quo à Deo mōra ac præuenta in potestate ipsius non est conteri, ac disponi omnino ad gratiam. Primum non sonant ipsorum verba, quoniam dicunt præueniri & moueri voluntatem eo auxilio. Præterea influxus immediatus, non in voluntatem quatenus futura est principium actus, sed vnā cum voluntate in actum, non videtur qua ratione necessitatem inferat voluntati, vt cooperetur, suo influxu alioquin libero. Si verò dent secundum, vtique auxilium illud simul habet rationem gratiæ præuenientis, quatenus mouet, & inclinat, imò quatenus iuxta eos necessitatem imponit voluntati, vt influat in actum contritionis, atque etiam gratiæ cooperantis cum voluntate vltimū ad eundem actum: neque enim affirmare possunt, contritionem, dispositionemve vltimam ad gratiam, à sola voluntate elici immediatè, quasi diuinum auxilium non influat etiam immediatè cum illa: cum ergo vnā, & eandem confiteantur esse gratiam præuenientem, & cooperantem cum voluntate dispositionem vltimam ad gratiam, cur non potius stant definitioni Concilij Tridentini, asseuerantque influxum illum voluntatis nostræ in contritionem esse consensum, quo gratiæ, à qua mouetur, consentit, fatenturque illum ita esse liberum, vt in facultate voluntatis sit non elicere illum, vt Concilium definit, statimque nos ter via ac meritum postum efflagitant, ac proinde consentit à libero nostro influxu, & cooperatione cum illo pendere, quòd auxilium illud efficax sit, aut non sit?

Illud etiam attendant, cum tam eiusmodi auxilium, quàm voluntas, causæ quædam secundæ sint, principiumque efficiens actum contritionis, simul requiri concursum Dei generalem, quo cum ipsis immediatè Deus influat in contritionis actum, alioquin nulla sequeretur actio: quippe cum causa omnis secundæ pendeat in agendo ab immediato Dei in actionem & effectum influxu.

Quintò difficultatem facit, quòd iuxta hanc sententiam, licet salua maneat ratio spontanei, perit tamen libertas aduictorum, vt conuertantur, aut non conuertantur, in eo ipso instanti, in quo conuertuntur, ac iustificantur: quòd sanè cum fide Catholica pugnat. Consecutio probatur, quoniam iuxta hanc sententiam, ab arbitrio nostro non pendet, quòd conferatur, aut non conferatur auxilium efficax, eo autem ex solo Dei beneplacito præsentem, non est in potestate nostra non conuerti: quare perit tunc facultas arbitrij, vt conuertamur.

Neque satisfacit responsio, qua dicunt, eiusmodi adultum in sensu composito non posse non conuerti in illo instanti, posse tamen in sensu diuiso, idque satis esse ad rationem libertatis. Hæc, inquam, responsio non satisfacit, quoniam in re proposita non video, quid aliud sit compositus & diuisus sensus, quàm præsentem auxilio efficaci, non posse non conuerti, sine facultate tunc in arbitrio sic disposito, vt non conuertatur: & absente eo auxilio, posse non

*Autorum  
paris ad-  
uersa respo-  
sio refellitur.*

conuerti, imò non posse conuerti, sine facultate in arbitrio tunc vt conuertatur: hoc autem non est libertas in arbitrio ipso, vt conuertatur, aut non conuertatur, sed est libertas in Deo, vt libera collatione auxilij efficacis illud conuertat, aut vt, continendo idem auxilium, illud non conuertat: non fecit ac lapidem vi mea posse moueri in dexteram partem, & non moueri, si vim non adhibeam, non est libertas in lapide, vt moueatur, aut non moueatur, sed est libertas in me, vt illum moueam aut non moueam.

Quod de sensu composito ac diuiso dici aliquando merito consuevit, locum habet, quando in arbitrio ipso verè adest facultas ad contrarium, nihil omnino impediens re, quæ præexistit, & coherere non potest cum tali contrario: at si contrarium, vt per arbitrium potest, esset futurum, numquam res illa præexistisset. Verbi gratia: Præexistente scientia in Deo, quòd Petrus in tali temporis puncto Christum sit negaturus, non potest Petrus in sensu composito Christum non negare, quia hæc duo coherere non possunt, quòd Deus præsciât Petrum pro sua libertate negaturum Christum, & quòd Petrus Christum non neget: verum tamen quia, etiam præexistente eadem scientia, tam integrum Petro est Christum non negare, ac si illa non præexistisset, eò quòd non idcirco negaturus sit Christum, quia Deus id præsciuit, sed idcirco Deus id altitudine sui intellectus præsciuerit, quia ita erat futurum, præciturus contrarium, si quemadmodum pro eadem libertate esse potest, ita re ipsa esset futurum, inde est, quòd posse Petrum in sensu diuiso non negare Christum, satis sit ad verissimam Petri libertatem, quando adest talis præscientia. In re autem proposita, ex sententia autorum partis oppositæ, quando adest auxilium efficax, omnino non potest adultus non conuerti, quando verò illud non adest, omnino non potest conuerti, adeò vt quidam eorum affirmant, Tyrios & Sidonios, de quibus Matth. 11. est sermo, etiam si apud illos factæ fuissent virtutes & signa, quæ Corozain & Bethsaidæ sunt facta, non fuissent conuertendos. Ratio verò eorum est, quoniam re ipsa non habuerunt auxilium gratiæ cooperantis efficax, alioquin sine eiusmodi signis & virtutibus fuissent conuersi: signa autem & virtutes sine efficaci gratiæ auxilio nequaquam ad conuersionem sufficiunt. Atque vt hanc suam tueantur sententiam, recurrunt ad violentas qualitates ac peregrinas illius loci expositiones, in quo Christus tam perspicuè contrarium docet. Nos verò, vt effugium hoc euerteremus, diximus supra, auxilium, quo Deus (qui semper est ad ostium peccatoris, & sæpè pulsat) paratus est cuique opitulari, esse satis ad conuersionem cuiusque, & idcirco tam per Tyrios & Sidonios, quàm per habitatores Corozain & Bethsaidæ steriles, quominus conuertentur, omnesque proinde in culpa fuisse. Quia tamen signa & virtutes multum adiuuant arbitrium nostrum vt cooperetur, ac præbeat consensum gratiæ, qua Deus præstò est illi opitulari, & reuera Tyrij, & Sidonij consensum præbuisent, si virtutes, quæ Corozain & Bethsaidæ sunt factæ, illis fuissent exhibitæ, vt Christus apertissimè eo loco docet, idcirco in longè maiori culpa fuerunt habitatores Corozain & Bethsaidæ pro sola sui arbitrij libertate, quàm fuerint Tyrij & Sidonij, vt idem Euangelij locus apertè confirmat.

Ad primum verò eorum, quibus memorati autores ducuntur, vt auxilium esse efficax constituent, partis aduersæ testimonio, negandum est illud colligi ex illo Pauli testimonio, vt sæpè



*Ad primam probationem.* vt sæpè ostensum est. Ad primam verò probationem, neganda est consecutio, si intelligatur de consensu, qui ita fit à libero nostro arbitrio, vt non simul ac præcipuè fit à Deo, non solum ad id alliciente, vocante & incitante per auxilium gratiæ præuenientis, sed etiam cooperante per idem auxilium gratiæ, vt explicatum est. Quare Deus est, qui præcipuè iustificatum discernit à non iustificato, sed cooperante ipsius adulti, qui iustificatur, arbitrio, vt est de fide: ac proinde nihil habet iustificatus, quo à non iustificato discernatur, quod à Deo non acceperit, atque adeo, de quo gloriari possit, quasi id non acceperit: id tamen non tollit, illud ipsum pendere simul à libera cooperatione, & influxu arbitrii talis iustificationis, sine quo illud ipsum non esset.

*Ad secundam probationem.* Ad secundam verò probationem dicendum est, quando dicimus, datis duobus æqualibus auxiliis ex parte Dei, fieri posse, vt vnus pro sua libertate conuertatur, & alter non, solum esse nobis sermonem de auxiliis gratiæ præuenientis & excitantis, quæ gratiæ præuenientis & excitantis auxilia sunt: quia tamen auxilia gratiæ cooperantis distincta non sunt, quoad principium efficiens cooperationem, ab auxiliis gratiæ præuenientis & excitantis, sed vnum & idem omnino cum illis, vt ostensum est, quod verò cooperentur cum nostro arbitrio, tum dispositionem ad gratiam, hoc est, contritionem, & actus credendi & sperandi, tum etiam concomitanter consensum gratiæ præuenientis, influxumve nostri liberi arbitrii ad eisdem actus, pendens est à cooperatione ipsa arbitrii nostri cum eadem gratiæ præueniente: indeque est, quod non solus consensus liberi arbitrii eius, qui iustificatur, hoc est, contritio vt à libero ipsius arbitrio emanat, cum discernat à non iustificato, sed etiam influxus ille gratiæ præuenientis, à quo sortitur rationem gratiæ cooperantis, hoc est, contritio ipsa vt partialitate causæ emanat efficienter à gratiæ præueniente. Quare, si in summo rigore sit loquendum, quando in duobus adultis dantur æqualia auxilia gratiæ præuenientis, neque absolute est affirmandum cum æqualibus auxiliis vnum illorum conuerti, & alterum non conuerti, nisi addatur, ac dicatur gratiæ præuenientis: nam quando vnus illorum pro sua libertate conuertitur, iam auxilium gratiæ præuenientis ipsi collatum habet in eo nouum influxum gratiæ cooperantis cum ipsius arbitrio, quem non habet in alio: neque item affirmandum est, existentibus in duobus adultis æqualibus auxiliis gratiæ præuenientis, vnum eorum pro sola sua libertate conuerti, & alterum non: quoniam licet conuersio illa à libertate pendeat, fiatque ab arbitrio pro sua libertate, non tamen fit pro sola sua libertate, sed cooperante simul auxilio gratiæ præuenientis per influxum, à quo sortitur rationem gratiæ cooperantis, quamuis cum hic præstò sit, gratiamque præuenientem dependenter à cooperatione arbitrii comitetur, solum exigatur cooperatio libera arbitrii nostri. Quia tamen molestus esset loqui semper in illo summo rigore, obscuramque redderet orationem adhibendo restrictiones minime ad id, de quo agitur, intelligendum necessarias, quando in sequentibus dicitur, vnum cum æqualibus, aut etiam cum minoribus auxiliis pro sua libertate conuerti aut saluari, quando alius neque conuertitur, neque saluatur, intelligendum id est de auxilio gratiæ præuenientis, & de aliis quæ ad salutem conducunt: non verò de influxu illo gratiæ præuenientis, à quo sortitur rationem gratiæ cooperantis iustificationem ac salutem: quando enim hic adest, gratiæque præuenientis rationem sortitur

*Molina in D. Thomam.*

A gratiæ cooperantis iustificationem, semper peccator conuertitur & iustificatur, quod tamen influxus ille adest, pendens fuit à libera cooperatione arbitrii nostri, vt sæpè dictum est.

Hinc patet merito affirmandum esse, in sensu composito fieri non posse, vt adsit influxus gratiæ cooperantis, seu (quod dictum est) auxilium cooperantis gratiæ, quatenus est cooperans conuersionem, quin peccator per suum arbitrium conuertatur: nihilominus tamen in sensu diuiso, atque simpliciter, in eo ipso instanti, in quo peccator conuertitur, esse in facultate arbitrii ipsius non conuerti, atque adeo ita liberè adhibere consensum, influxum & cooperationem ad credendum, sperandum, & penitendum, vt possit tunc eam continere, & non conuerti, quin & dissentire. Ratio horum est, quoniam licet gratiæ præueniens, quæ præueniens est, antecedit consensum nostri arbitrii, & cooperationem ipsius ad actus credendi, sperandi & penitendi, quibus ad Deum conuertitur, influxus tamen & cooperatio eiusdem gratiæ cum nostro arbitrio ad eisdem actus, à quo gratiæ præueniens rationem sortitur gratiæ cooperantis, non antecedit liberum nostrum consensum, & cooperationem ad nostram conuersionem, sed concomitatur & ab ea pender: non secus atque concursus & influxus habituum virtutum ad nostras operationes pendent à cooperatione ipsarum potentiarum, vt supra fuit explicatum: id quod in causa est, vt habitibus vtamur ad nostras operationes, quando pro arbitrio nostro volumus operari, eisque non vtamur, quando ab operatione pro eodem arbitrio cessare volumus. Quare sicut in sensu composito implicat contradictionem eos habitus, qui in nostris potentiis resident, operationem habere, quin & potentiæ cooperentur, & nihilominus in sensu diuiso, ac simpliciter, potentiæ, quæ libero arbitrio subsunt, liberè tunc operantur, possuntque non operari, quia non prius est habitus, cum illis cooperari, quàm ipsa cum illis liberè cooperentur: ita in re proposita, licet contradictione inuoluat, esse influxum illius gratiæ præuenientis cum nostro arbitrio, à quo gratiæ illa sortitur rationem gratiæ cooperantis conuersionem nostram, quin arbitrium ipsum eandem cooperetur, ac conuertatur, quia tamen influxus ille gratiæ cooperantis non antecedit consensum, determinationem, & cooperationem arbitrii nostri ad eandem conuersionem, quin potius ab ea pender, vt sit in rerum natura, nullam omnino necessitatem, nisi tantum consequentiam, imponit arbitrio nostro, neque ab illo facultatem aufert non cooperandi, si velit, in eo ipso instanti in quo conuersionem ipsam cooperatur. Quò fit, vt necessitas illa in sensu composito non proficiatur ex efficacia, quæ auxilium gratiæ cooperantis moueat ad conuersionem arbitrium nostrum, ita vt in instanti, in quo conuertitur, integrum illi non sit non conuerti, aut ita vt existente æquali influxu gratiæ cooperantis, non possit vnus pro sua libertate maiori conatu, intensiorique actu conuerti quàm alius.

F Secundum eorum, quibus prædicti auctores ducuntur, nullam aduersum nos vim habere, licet quidò constabit in materia de prædestinatione.

*Ad secundam argumentum.*